

séges és a nemzet szervezőinek egybe kell forniok a néppel. Minthogy a nemzet és ország a falu egységeiből tevődik össze, a parasztság anyagi és szellemi erősítése élelengedhetetlenül szükséges. A falu sorsa az ország jövőjét jelenti. A nemzetnevelés a közösség eszményeiben történjék. Az egyetemenk elvi alapon kell tanítani a közösségi gondolatot. A nemzetnevelés tárgyaiul a következőket ajánlja: neveléstan, családismeret, fajismeret, néprajz, egészségügy, örökléstan, államalkattan, közösség- és erkölcsstan és nemzetfejlődés. Megfogalmazza a cselekvő magyar tízparancsolatát, amely a haza és nemzet érdekében való cselekvést tartalmazza. Kifejti, hogy a testi és a szellemi munka édes testvérek. A magyar testi és szellemi munkásnak egyaránt kiváló, csak egy hiányossága van: a szervezkedő képesség. Mindaz, ami a szomszédságunkban történik, arra kell ösztönözön bennünket, hogy felfokozzuk akarásunkat és erősen akarjuk bonthatatlan nemzeti egységünket. A függelem és a szabadság nem zárja ki egymást; tudni kell parancsolni és engedelmeskedni. A nemzet az ifjúságában újhodik meg, ezért az ifjúságot kell megismertetni a nemzet arculatát átalakító eszmenyekkel. Legsürgősebb tennivalónk: a nemzetnevelés új útra állítása és a mezőgazdaság tökéletes megszervezése.

Ez a rövid gondolatmenete *Gelei József* értékes és érdekes munkájának. Nemzeti káténak is nevezhetnők, mert könnyed, világos stílusban és rövid foglatban mindarra kiterjed, ami a magyar sorsnak lényege. Programot ad és gondolkodtat a könyv minden sora. *Gelei* könyvét mély magyarságánál, kifejezőerejénél és eredetiségénél fogva előkelő hely illeti meg nemzetpolitikai irodalmunkban,

Eperjessy Kálmán.

Wieder György: E. Kriek népi-politikai neveléselmélete. Közlemények a Szegei Ferenc József Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézetéből. 43. szám. 82 lap. 1940.

Nagy szükség van arra, hogy állandóan lépést tartsunk a neveléstudomány haladásával. Arra kell törekednünk, hogy minél tökéletesebben megismerjük a külföldi tudományos munka eredményeit. Hogy látókörünk teljes és ítéletünk világos legyen, ahhoz szükség van arra, hogy tájékozottak legyünk a külföldi pedagógiai mozgalmakról, a többi államok nevelésügyi szervezetéről és a nemzetközi iskola-politika minden megmozdulásáról.

Wieder György tanulmánya komoly lépés a fenti célkitűzések megvalósítására. Elmélyedő munkássága, a részletekig menő pontossága és józan ítélőképessége azok a tulajdonságok, amelyek a fenti mű értékét nagyban emelik. Megismerkedünk azzal a neveléstudományi rendszerrel, amely az új Németország szellemi arculatának kialakításához nem kis mértékben járult.

Ennek az új pedagógiai rendszernek egyik kiváló előharcosa Ernst Kriek. 1882-ben született mint egyszerű földműves család gyermeke. Reáliskolát, majd tanítóképzőt végzett. Résztvesz a világháborúban is, de betegsége miatt csakhamar visszatér a katedrához. 1922-ben széleskörű nevelésügyi munkássága jutalmaként tiszteletbeli doktor lesz. Tevékenyen résztvesz a porosz kultúrharcbán. 1928-ban pedagógiai akadémiai tanár. Ma a heidelbergi egyetemen a filozófiát és a pedagógiát adja elő.

Kriek pedagógiai munkássága nem az elméleti megállapítások bizonytalan talaján mozog, hanem egy reálisabb történeti élet kialakítása a célja. Ő nemcsak tudós, hanem politikus is, akinek rendszere az elmélet és a gyakorlat csodálatos egysége. Munkásságának lényege a közösség ideájának szinte metafizikai megalkozása. Gyakran tárgyalja azt a kérdést, hogy az állami és társadalmi élet ujjaala-

kításának gondolata az az eszme, melyért élni és meghalni egyaránt érdemes. Részletesen tárgyalja, hogy a német állameszmében miként kapcsolódik össze a nép, a fejlődés és a nevelés fogalma.

A népnevelés érdekében kell átalakítani az összes tudományokat, a nevelés-tudományt is. Szerinte a vér, a faj és a szellem nem választható el egymástól. Fejlesztései mélyen bevágnak a kultúrpolitikai kérdések lényegébe. Bevallott célja a kultúrpolitika tudományos alapvetése. Részletesen szól arról, hogy a muzsika milyen fontos helyet foglal el az ember életében. A muzsikát a népnevelés jelentékeny tényezőjének tartja.

Kriekc rendszere nem más, mint a nemzetnevelés általános és egyetemes elméleti rendszerének korhoz és fajhoz kötött kollektív törekvése. Wieder György tanulmánya fényugárként világítja meg a mai Németország egyik nagy pedagógusának alakját és rendszerét. Aki mélyebben kíván befekinteni a hitleri Németország iskolapolitikájába, az a fenti művet nagy figyelemmel fogja olvasni.

Dr. Vavrincez Béla.

Osváth Ferenc: A nagykőrösi református tanítóképző-intézet története.

Első rész: Az intézet megalapításától a világháborúig. (1839—1914). Az intézet kiadása. Nagykőrös, 1939. 256+LXIII 1.

Neveléstörténeti irodalmunkban komoly figyelmet érdemel Osváth Ferenc munkája, amelyet a nagykőrösi ref. tanítóképző-intézet fennállásának századik évfordulójára írt. Megismerjük belőle egy nemzeti szempontból is nagyjelentőségű nevelési intézmény sok erőpróbát kiállott küzdelmeit a magyar tanítóképzés ügyének lelkes szolgálatában. Feltárul benne egyik legrégebb tanítóképző-intézetünk multja alapításától a világháborúig, addig az időpontig, ahonnan 100 éves életének mai virágzó szakaszához eljutott.

A mű egyik legjellemzőbb vonása az alaposság. A „Bevezetés” jó áttekintést nyújt a tanítóképzés fejlődéséről és e fejlődésmenetben a nagykőrösi tanítóképző-intézet kialakulásának sajátos körülményeiről. Mint minden református intézetben, itt is a gimnázium feletti „philosophiai cursus” kebelében valósul meg a tanítóképzés, amelynek lelkes harcosa Szigeti Wurga János, az intézet első tudós igazgatója. Már 1833-ban különös figyelmet szentel azoknak, akik a „philosophiai cursus” növendékei közül tanítók akarnak lenni és saját kezdeményezésére neveléstudományi ismereteket tanít nekik. 1836-ban kieszközli az egyházközségi közgyűlésen a nagykőrösi tanítóképző és gazdasági intézet megalapítását.

A szerző két korszakban tárgyalja a nagykőrösi tanítóképzés első 75 évének történetét. Nem az országos események, vagy a közoktatás terén országos jelentőségű mozzanatok szerint tagolja ezt a hosszú fejlődési időszakaszt, hanem az intézet különleges és sajátos eseményei és körülményei szerint. Az első korszak 1839—1855-ig, a második 1855—1914-ig, a világháborúig tárja fel az intézet multját.

Az első korszak története „Előzmények” címen annak a 10 évnek az eseményeivel kezdődik, amelyek az intézet megnyitása előtt (1839 előtt) történtek. Ebben a fejezetben igen szemléletesen tárul fel előttünk a két alföldi város: Kecskemét és Nagykőrös harca, évtizedekre kiható egyenetlenkedése, amelynek során végül sikerül mégis életrekelnie a nagykőrösi tanítóképzőnek 1839-ben, mint „Oskolai Tanítókat formáló Intézet, egybekapcsolva a Pallérozott Mezei Gazdaságnak tanításával” az alapító levél szerint. Az intézet csak 1855-ben válik külön, eddig a nagykőrösi